

Gulden Vlies

De hertog van Bourgondië Filips de Stoute, zoon van de Franse koning Jan II, huwde met Margareta van Male, gravin van Vlaanderen. Om dit huwelijk mogelijk te maken schonk de Franse koning hem Rijsel, Dowai en Orchies, die na de slag der Guldensporen voor Vlaanderen verloren gegaan waren. Na de dood van Lodewijk van

Het Gulden Vlies

Male in 1384 werden de Bourgondische hertogen ook graven van Vlaanderen. Zo werden Vlaanderen en Bourgondië verenigd. Er bleven nu nog twee huizen regeren over de verschillende streken van de oude Nederlanden; het huis Luxemburg (dat over de hertogdommen Luxemburg, Brabant en Limburg heerste) en het huis Beieren (dat over de graafschappen Henegouwen, Holland, Zeeland en West-Friesland regeerde). Op deze beide huizen ging Filips de Stoute zijn politiek richten. In Brabant regeerde zijn tante Johanna die geen erfopvolger had. Na haar dood in 1406

werd Filips' zoon Antoon, ondanks het verzet van de keizer van het Heilig Roomse rijk, als hertog erkend. Filips de Stoute voerde tevens een Hollands-Henegouwse politiek door zijn zoon Jan zonder Vrees uit te huwen aan Margareta van Beieren en zijn dochter Margareta aan Willem IV van Beieren.

Jan zonder Vrees werd opgevolgd door zijn zoon Filips de Goede (1419-1467), die de "Stichter van België" en de "grote Hertog van het Westen" wordt genoemd. Met alle middelen trachtte hij de Nederlandse vorstendommen te verenigen en zijn bezittingen uit te breiden. Buiten de gebieden die hij in 1419 van zijn vader had geërfd, kocht hij in 1421 het markgraafschap Namen. In 1430 erfde hij Brabant en Limburg en in 1433 werd hij graaf van Henegouwen, Holland, Zeeland en West-Friesland. In 1435 bewam hij, door het verdrag van Atrecht met de Franse koning Karel VII, Picardië en de steden aan de Somme. Van zijn tante Elizabeth van Goerlitz kocht hij ten slotte in 1443 het hertogdom Luxemburg. De bisschoppelijke vorstendommen wilde Filips de Goede niet inpalmen, maar hij liet er bisschoppen uit het Bourgondische huis aanstellen: Jan van Bourgondië in Kamerijk, zijn afgezette kanselier Chevrot in Doornik, David van Bourgondië in Utrecht en Lodewijk van Bourbon in Luik. Naast de bestaande plaatselijke instellingen voerde hij in al deze streken centrale of monarchale instellingen in. De Bourgondische kanselier was het hoogste bestuurlijk en gerechtelijk gezag na de hertog, hij was voorzitter van alle raden en tevens eerste minister. Filips' voornaamste kanselier was Nicolaas Rolin, die dit ambt 40 jaar bekleedde en op het beroemde schilderij van Jan van Eyck, de Madonna en de Kanselier, werd vereeuwigd. Zijn romeinsrechtelijk gevormde

Filips de Goede

Het Bourgondische tijdvak (1384-1482) was een gulden periode voor ons land. Het was de tijd van de eerste vereniging der Nederlanden. Landbouw, nijverheid en handel bloeiden. De bouwkunst bereikte een hoogtepunt met de gotiek, terwijl de Vlaamse primitieven aan de schilderkunst een hoge vlucht verleenden. Ook de miniaturisten brachten meesterwerken voort. Nu nog is de verzameling van Filips de Goede de parel van de Koninklijke Bibliotheek te Brussel.

juristen of legisten zetelden in de kleine rondreizende hertogelijke raad. Zij bereidden daar de ordonnantiën en de administratieve beslissingen voor. Bovendien hadden zij de geheime opdracht de voorrechten van de hertog, o.a. tegenover de steden en de adel, te bewaren. In de Grote Raad van Bourgondië zetelden de vertegenwoordigers van de adel, die het politieke beleid onder hun bevoegdheid hadden. De in 1464 opgerichte Staten-Generaal, bestaande uit afgevaardigden van de drie standen der Provinciale Staten, was geen politiek organisme, maar oefende toezicht uit op de uitgaven van het land door het stemmen van de beden of belastingen. Om de plaatselijke edelen tot zijn centralisatiepolitiek over te halen, stichtte Filips de Goede in 1430 te Rijssel de Orde van het Gulden Vlies. Hij deed dit ter gelegenheid van zijn huwelijk met Isabella van Portugal, zijn derde vrouw en de moeder van Karel de Stoute. Het lidmaatschap van de Orde betekende voor ieder der 31 leden de allerhoogste onderscheiding en was een bewijs van grote moed, deugd en trouw. Het onderscheidingsteken of kleinood was een gouden schapenvacht die aan een ketting om de hals werd gedragen. Tot aan het einde van het

Ancien Régime behield deze Orde haar waardigheid.

Karel de Stoute (1467-1477) zocht territoriale uitbreiding: hij kocht Elzas van Sigismund van Oostenrijk, veroverde Luik en na lange strijd ook Gelderen, Roermond en Venlo en onderwierp in 1475 Loreinen, de brug tussen de Nederlanden en Bourgondië, evenals het aartsbisdom Keulen. Hij was bezeten door de droom ooit het rijk van Lotharius van 843 weer op te richten en de Middellandse Zee te bereiken. Maar dit plan werd een totale mislukking: na enkele nederlagen in Zwitserland (Morat en Granson) kwam hij in 1477 om bij de belegering van Nancy. Nadien vond men zijn lijk in een gracht vol sneeuw. Ondertussen had Karel de Stoute in 1473, naar Frans model, het Parlement van Mechelen opgericht. Dit was een soort beroepshof voor burgerlijke zaken met jurisdictie over al de gerechtshoven en schepenenbanken van de meeste vorstendommen en ook de rechtbank bij uitstek voor de leden van de hoge adel, de prinsenvan den bloede, de provinciegouverneurs en de ambassadeurs. Deze rechtbank behandelde ten slotte ook de "voorbehouden gevallen", zoals valsmunterij, verraad, spionage en andere aanslagen op de rechten van de hertog. Na Karels dood bleef dit Parlement voortbestaan onder de benaming "Grote Raad van Mechelen".

Zijn twintigjarige dochter Maria van Bourgondië volgde Karel de Stoute op. Bij haar troonsbestijging ontstond er een ernstige crisis in de staatkundige ontwikkeling der Nederlanden: een binnenlandse opstandige beweging (de steden en Provinciale Staten), een oproer der pas onderworpen gebieden (Luik, Gelderland, Loreinen) en een Franse aanval. Dank zij haar huwelijk met Maximiliaan van Oostenrijk, die voor militaire versterking zorgde, bleef de Bourgondische staat voortbe-

staan, maar ging hij, na haar dood in 1482, van de Bourgondiërs op de Habsburgers.

Tijdens de Bourgondische periode werd de universiteit van Leuven opgericht (1425). Het mecenaat van de hertogen opende een ware bloeiperiode voor kunsten, letteren en wetenschappen. Ook op economisch gebied brak een tijd van welvaart aan, dank zij de schitterende financiële toestand van de Bourgondische hertogen. Zegde men niet dat de hertog rijker was dan de paus van Rome? Terwijl de haven van Brugge stilaan verdween, stelde men te Antwerpen een voortdurende groei vast. Op bouwkundig vlak verrezen de prachtige stadhuizen van Brussel en Leuven, terwijl men werkte aan de kathedralen van Antwerpen, Brussel en Mechelen. Waar de beeldhouwer Claus Sluter in Dijon meesterwerken naliët, leverden in onze gewesten een generatie schilders, de Vlaamse primitieven, prachtig werk.

